

Dzīves tīklos

Nacionālā teātra izrāde *Ko var cilvēks* – daudznozīmīgs krimiķis

KRIMINĀLSIŽETI teātrī nav bieža parādība. Par to reizēm jābrīnās, jo filmās, grāmatās, televīzijā tas kļuvis par vienu no populārākajiem žanriem. Tāpēc jaunā režisora Roberta Daubura iestudējums *Ko var cilvēks* Nacionālajā teātrī piesaista aci vispirms kā asprātīga ideja. Un ja vēl zināms, ka pamatā ir reāli noziegumi Latvijā! Kriminālžanru fani sajūsmā metas šturmet kasi. Taču patiesībā sarosīties der visdažādākās gaumes teātra mīļotājiem, jo izrāde ir retums arī tāpēc, ka dod vairāk, nekā sola.

Viens no kriminālsīžeta trumpjiem ir konkrētība, it īpaši psiholoģiskā. Tāpēc izrāde lieliski iegulst Nacionālā teātra Aktieru zālē, kuras nelielā telpa ļauj novērtēt aktierspēli pat miniatūrās niansēs. Izrādē darbojas trīs mākslinieki (kaut atveidojamo tēlu ir vairāk), un sižets savērpts pirmajā acu uzmetienā visai tradicionāli – ap izmeklētāja un noziedznieka attiecību asi.

Ritu Aksenoku no ziņām atcerēsies arī cilvēki, kas īpaši neinteresējas par kriminālās pasaules aktualitātēm – vēl 90. gados viņa bija īpaši smagu noziegumu izmeklētāja. Bet karjeru sāka 60. gados, un iestudējuma materiāli saistīti ar Aksenokas darba dzīves nosacītiem pirmsākumiem – cīņu pret neparasti efektīvu bandu, kas specializējās zādzībās.

Recenzijas
autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

KO VAR CĪLVĒKS

Nacionālā
teātra Aktieru
zālē. Nākamās
izrādes
6., 20. novembrī.
Izpārdotas.

**Lieliski
aktierdarbi,
kuros skatītājs
kā detektīvs
var sekot līdz
intonāciju
un skatienu
pavedieniem,
mēģinot
pats atrisināt
«psiholoģisko
gadījumu»**

Aksenoku izrādē atveido aktrise Sanita Paula, akcentējot vispirms no slavenās izmeklētājas aizgūtu mantru, ka arī noziedzniekā jācenšas saskatīt cilvēku. Viņai pretī – Mārcis Maņjakovs, kas spēlē bandas vadoni Aleksandru Volkeviču un jau sākumā skatītājam pasaka priekšā to, ko mēs

arī paši redzam – Aleksandrs ir pievilcīgs un talantīgs cilvēks. Bet tad sižetā iesaistās Elzas Rūtas Jordānes spēlētā Aleksandra meita, kas pēc daudziem gadiem mēģina saprast tēva likteni, un pamazām stāsts atklājas neparastā daudzslāņainībā. Tur ir kaut kas no piedzīvojumu romāna. Kaut kas no peles un kaķa spēles. Azarts un sentiments, un joki, un brutalitāte.

Lieliski aktierdarbi, kuros skatītājs kā detektīvs var sekot līdz intonāciju un skatienu pavedieniem, mēģinot pats atrisināt «psiholoģisko gadījumu». Liekas, ka režisors Roberts Dauburs šīm izrādes slāņim ir veltījis īpašu uzmanību, un izdevies smalks darbs.

Ar to pilnīgi pietiktu lieliski pavadīt vakaram teātrī. Bet *Ko var cilvēks* ir kas vairāk, un aizraujoties ar aktierdarbu vērošanu, var pat nepamānīt, kāda sarežģītība izrādē ieslēpama šķietami vienkāršos elementos un rotaļīgajā dabā.

Dramaturgam Jānim Jonevam izdevies savīt piņķerīgu tīklu. No vienas puses, stāsts balstās realitātē. Bet vārdi izrādē ir mainīti, un tas nav bez nozīmes. Varoņi iestudējuma telpā ienāk ar maskām uz sejas, un laiku pa laiku izspēlē kādu «trešo» – Maņjakovs isās etidēs spēlē arī Volkeviča bandas biedrus, iemiesojot uz izrādes programmiņas vāka zīmēto daudzgalvainās noziedzības tēlu; Jordāne spēlē virkni tēlu, ko Jonevs apzīmējis ar ironisko «cilvēki,

IR IESAKA

21. OKTOBRIS –
19. DECEMBRIS

IZSTĀDE. APVĀRŠŅI GALERIJĀ ALMA

Uz prūšu zilā, Indijas dzeltenā, Neapoles dzeltenā, franču zilā, Venēcijas sarkanā, turku zilā, indiešu sarkanā, Sjēnas brūnā, angļu sarkanā, japāņu sarkanā, Austrumu zilā, Hanzas dzeltenā – latviešu pelēkais. Mākslinieks Krišs Salmanis savā personālizstādē apkopojois pilsētas dzīves novērojumus. Deviņi priekšmeti un sverama glezna. Attēlā: viens no izstādes eksponātiem. Galerija-alma.lv

24. OKTOBRIS

IZRĀDE. KRITIENS AUGŠUP JAUNĀ RĪGAS TEĀTRA LIELĀJĀ ZĀLĒ

Jaunais Rīgas teātris sezonas atklāšanas izrādei izvēlēties vācu dramaturga Joahima Meierhofa romānu. Režisors Alvis Hermanis: «Viņš apraksta savu ceļojumu pie mammas. Gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē. Otra galvenā tēma – aktiera profesijas neredzamā puse. Gan traģiskā, gan komiskā.» Biļetes cena 15–50 €. Bilesuparadize.lv

Bandas vadona
Aleksandra Volkeviča
lomā Mārcis
Maņjakovs

kas «nav» pastrādājuši noziegumus». Izrādes scenogrāfs un kostīmu mākslinieks Kristians Brekte šo realitātes metaforisko paplašinājumu izvērs arī vizuāli un audiāli. Noņemot maskas, varoņi atklājas 70. gadu modei atbilstošos tērpos. Bet telpu veido dažādi metāla priekšmeti – vārti, durvis, ķēdes –, kas it kā raksturo vidi (piemēram, «vārtiņi zagli nespēj apturēt» vai «noziedznieks važās»), bet galvenokārt ietekmē skatītāju ar gluži demonisku troksni, kad liekas – pasaulē sagāziesies no mazākā pieskāriena.

Kā kriminālžanra cienītāja spēju novērtēt Joneva meistarību savīt šķētu tā, ka intriga saglabājas līdz pat beigām, pat ja par noziegumu viss it kā skaidrs jau pirmajās ainās. Taču vēl izrāde uzdod daudz jautājumu. Tēma, ka izmeklētājus un noziedzniekus nereti uz priekšu dzen ļoti līdzīgi motīvi, nav nekas jauns, bet tāpēc neklūst mazāk patiesa. Ko nozīmē talants? Ko nozīmē sevi pierādīt cilvēkam, kam dzīve piedzimstot iespēlējusi ne tās labākās kārtis? Vai – ko nozīmē sievietei ielauzties vīrie-

šu profesijā? Kas ir determinēts, un ko cilvēks savā liktenī var izvēlēties pats? Kas ir taisnīgums? Kāds ir adekvāts sods? Jo izrāde labi rāda arī visbiežāk sabiedrības neapjausto, proti, ka krimināllikums nav pārlaicīgs, bet atspoguļo konkrēta laika vērtības un mainās tām līdzī.

Manuprāt, iestudējuma nosaukums plašo tēmu loku raksturo eleganti. Ko VAR cilvēks. KO var cilvēks. Ko var CILVĒKS. Visu nosaka intonācija. Neparasti, bet šķiet – izrāde tiešām ir par to visu. ●

24. OKTOBRIS

IZRĀDE. VĒL PA VIENAM DAILES TEĀTRA LIELAJĀ ZĀLĒ

Četri skolotāji nolemj pārbaudīt norvēģu psihologa Skorderūda teoriju, ka cilvēka organismā ir iedzimts 0,5 promiju alkohola trūkums. Ar entuziasmu kolēģi vēro, kā dozēts alkohola patēriņš uzlabo viņu sociālo un profesionālo dzīvi. Taču eksperiments drīz vien nonāk ārpus kontroles... Šis dāņu režisora Tomasa Vinterberga kinodarbs savulaik ieguvis *Oskaru* un Eiropas Kinoakadēmijas godalgu kā labākā filma. Biļetes cena 18–43 €. Bilesuparadize.lv

24. OKTOBRIS

KONCERTS. IZABELLA FAUSTA. BAHĀ SONĀTES UN PARTITAS DZINTARU KONCERTZĀLES MAZAJĀ ZĀLĒ

Rudens kameramūzikas festivāla noslēgumā uzstāsies pasaules mēroga zvaigzne, *Gramophone Award 2024* dubultlaureāte un Gada instrumentāliste *Opus Klassik 2024*, vācu vijolniece Izabella Fausta. Viņa spēlēs 1704. gadā būvētu Stradivāri vijoli, ko atrada senā vācu pili un kurai dots vārds *Apburtā princese*. Biļetes cena 20–50 €. Bilesuparadize.lv